

Talu am addysg uwch

Anne Thomas

Tra bo rhai pobl wedi dadlau y dylai unigolion allu dilyn cyrsiau addysg uwch ar sail eu potensial i elwa o'r cyrsiau hynny yn hytrach na'u gallu i dalu amdanynt, mae angen sector addysg uwch cryf a chystadleuol ar Gymru hefyd. I ba raddau y gall y pwrs cyhoeddus fforddio talu am y ddau?

Yr heriau

Mae prifysgolion yn wynebu heriau ariannu gwirioneddol. Cyhoeddodd Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru ostyngiad o 5.1 y cant ar gyfer addysgu ac ymchwil yn 2011-12 o'i gymharu â 2010-11.

Er y bydd incwm o ffioedd myfyrwyr yn cynyddu, bydd cyfyngiad ar nifer y llefydd i fyfyrwyr sy'n cael eu cyllido. At hynny, mae incwm gan nifer cynyddol o fyfyrwyr o'r tu allan i'r Undeb Ewropeaidd yn ffynhonnell refeniw bwysig. Ffactor arall o bwys yw'r ffaith bod y farchnad ryngwladol am grantiau addysg uwch ac ymchwil yn dod yn fwy cystadleuol. Diddorol nodi hefyd bod rhoddion elusennol i brifysgolion Cymru wedi cynyddu £2 filiwn yn 2009-10.

Mae hyn yn digwydd yn ystod cyfnod o ddadlau cyhoeddus mawr ynghylch cyllido prifysgolion a chynorthwyo myfyrwyr ledled y Deyrnas Unedig.

Ailstrwythuro addysg uwch

Mae'r sector addysg uwch yng Nghymru wedi cael ei herio i wneud newidiadau strwythurol mawr, gan gynnwys:

- lleihau nifer y sefydliadau addysg uwch yng Nghymru o un ar ddeg i chwe sefydliad erbyn 2013;
- cytuno ar ddull rhanbarthol o gynllunio darpariaeth a diwygio'n sylfaenol modd y caiff addysg uwch ei llywodraethu;
- rhagor o gydweithio rhwng sefydliadau addysg uwch ac addysg bellach; mae Athrofa Prifysgolion Blaenau'r Cymoedd yn enghraifft arloesol o hyn;

- canfod ffyrdd newydd o ddarparu addysg uwch drwy gyfrwng y Gymraeg, dan arweiniad y Coleg Cymraeg Cenedlaethol.

A fydd nifer y myfyrwyr yn cynyddu?

Mae sawl ffactor a fydd yn effeithio ar niferoedd myfyrwyr yn y dyfodol. Ceir bellach gyfyngiadau ar nifer yr israddedigion sy'n cael eu recriwtio gan sefydliadau addysg uwch ledled y Deyrnas Unedig. Diben hyn yw rheoli'r galw gan israddedigion cymwys am gymorth ariannol statudol i astudio. Bu gostyngiad o 5 y cant yn nifer yr ymgeiswyr a dderbyniwyd i brifysgolion Cymru ym mis Medi 2010 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

At hynny, mae sylwebwyr yn rhagweld y bydd rhai pobl yn barnu mai gambl yw buddsoddi mewn addysg uwch a bod prentisiaeth neu hyfforddiant mewn swydd o dan nawdd y llywodraeth neu gyflogwr yn opsiwn gwell.

Ehangu mynediad

Mae ehangu mynediad i addysg uwch yn dal i fod yn flaenoriaeth o ran polisi, ac mae'n un o'r amodau os caiff y ffioedd uchaf eu codi. Mae cymorth i fyfyrwyr o deuluoedd incwm isel ar gael ar hyn o bryd drwy fwrsariau a grantiau, gan gynnwys Grant Dysgu'r Cynulliad.

Dyled myfyrwyr

Rhaid ystyried angen y sector am incwm o ffioedd myfyrwyr law yn llaw â dyledion unigol myfyrwyr.

Yn ôl un arolwg blynyddol o 2,000 o fyfyrwyr yn y Deyrnas Unedig gan Push (y canllaw i brifysgolion), roedd cyfartaledd dyled flynyddol myfyrwyr wedi cynyddu 5.4 y cant i £5,600 yn ystod pob blwyddyn o astudio. Ar gyfartaledd, y ddyled i fyfyrwyr a ddechreuodd yn y brifysgol ym mis Medi 2010 fydd £25,000.

Newidiadau i ffioedd dysgu yn Lloegr

Yn dilyn argymhellion yn adroddiad Browne, bydd ffioedd dysgu yn Lloegr yn cynyddu i uchafswm o £9,000 ym mis Medi 2012. Bydd yn cymryd mwy o amser i ad-dalu benthyciadau o dan y system newydd, ond bydd yr ad-daliadau misol yn is sy'n golygu y gall hyn fod yn debyg i dreth ar raddedigion. Mae gwaith ymchwil yn awgrymu y byddai dros ddau draean o brifysgolion Lloegr yn dymuno codi'r ffioedd uchaf.

Mae tua 16,000 o fyfyrwyr sy'n hanu o Gymru yn astudio yn Lloegr. Pe bai prifysgolion Lloegr yn codi ffioedd dysgu o £7,000 ar gyfartaledd, amcangyfrifir y byddai'r gost i Lywodraeth Cymru o ddarparu **benthyciadau ffioedd dysgu** uwch yn golygu gwariant o £70 miliwn yn ychwanegol erbyn 2015-2016. Os na fydd prifysgolion Cymru yn codi eu ffioedd i lefelau tebyg, gallai'r gystadleuaeth am lefydd fod yn sylweddol uwch, ond ar yr un pryd gallai addysg uwch yng Nghymru gael ei gweld fel opsiwn rhatach, is ei safon.

Polisi ffioedd dysgu yng Nghymru

Ym mis Chwefror 2011, cyhoeddodd y Gweinidog ar y pryd y byddai modd codi ffioedd uwch yng Nghymru, er iddo osod y lefel sylfaenol ar £4,000, yn hytrach na £6,000 fel y mae yn Lloegr. Cyhoeddodd hefyd y byddai grant ffioedd dysgu heb brawf modd ar gael i bob myfyriwr sy'n hanu o Gymru, waeth ymhle y byddent yn astudio, i dalu am y cynnydd yn y ffioedd.

Amcangyfrifir y gallai cyfartaledd dyled myfyrwyr yn Lloegr godi i £38,000 pan gaiff y system newydd ei chyflwyno ym mis Medi 2012. Mae tri o gwmnïau cyfrifyddiaeth wedi amcangyfrif y gallai rhai myfyrwyr sy'n benthycia £39,000 am gwrs tair blynedd orfod ad-dalu hyd at £83,000 mewn termau real.

Cyflogau graddedigion

Mae'r ffigurau diweddaraf gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol yn dangos bod graddedigion, ar gyfartaledd, wedi ennill £12,000 y flwyddyn yn fwy na'r rheini nad oeddent yn raddedigion dros y degawd diwethaf. Fodd bynnag, nid yw pob gradd yn gyfwerth. Mae ymchwil yn dangos mai ychydig yn unig o effaith y mae graddau mewn rhai pynciau'n ei chael wrth gymharu'r cyflogau â chyflogau pobl sydd â chymwysterau Safon Uwch, tra bo graddau mewn pynciau eraill yn golygu enillion uwch o lawer.

Y gost i'r llywodraeth

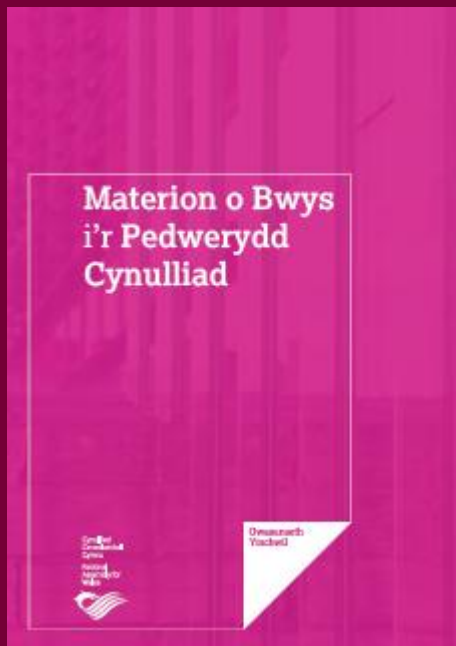
Byddai ymrwymiad y llywodraeth i gyllido'r cynnydd mewn ffioedd dysgu ar gyfer myfyrwyr sy'n hanu o Gymru yn golygu cryn gostau.

Mewn ymateb i geisiadau rhyddid gwybodaeth, rhoddodd Llywodraeth flaenorol Cymru fanylion ariannol wedi'u seilio ar ffioedd dysgu cyfartalog o £7,000. Roeddent yn amcangyfrif mai cost y Grant Ffioedd Dysgu heb brawf modd i fyfyrwyr sy'n hanu o Gymru i dalu am y costau ychwanegol fyddai rhyw £30 miliwn i ddechrau yn 2012-13, ond y gallai hynny godi i £180 miliwn erbyn 2015-16.

Y cyfyng-gyngor

Y cyfyng-gyngor gwleidyddol yw sut i gydbwysu'r gost i gyllidebau'r llywodraeth ar y naill law, a'r gost i fyfyrwyr unigol ar y llaw arall, a thrwy'r cyfan greu sylfeini ar gyfer sector addysg uwch cryf a chystadleuol.

Erthygl o gyhoeddiad gan y Gwasanaeth Ymchwil

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Mae'r ddogfen hon wedi cael ei pharatoi'n arbennig ar gyfer Aelodau'r Cynulliad gan y Gwasanaeth Ymchwil. Mae'n trafod rhai o'r pynciau hynny sy'n debygol o fod o bwys i Aelodau yn ystod y Pedwerydd Cynulliad.

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Am rhagor o gyhoeddiadau, gweler **ein tudalennau ar wefan y Cynulliad**.
www.cynulliadcymru.org/bus-assembly-publications-research.htm

Y Gwasanaeth Ymchwil
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

E-bost: **Research.Service@wales.gov.uk**
Twitter: **[@YmchwilCCC](https://twitter.com/YmchwilCCC)**